

380 milionů: Biocev se rozpočtu nebojí

Projekt výzkumného centra za více než dvě miliardy korun nabral dvouleté zpoždění, naplno se rozjede v září 2015

MARTIN RYCHLÍK

PRAHA Vědci v něm mají zkoumat povahu nemocí a vyvíjet moderní léčebné i diagnostické postupy. Chtějí se zabývat genomikou, virologií či tkáňovým inženýrstvím. Ambiciózní plány se budou od září 2015 zhmotňovat ve středisku Biocev, které díky strukturálním fondům za Prahou buduje šest ústavů Akademie věd a dvě fakulty Univerzity Karlovy.

„Koncem srpna byla dokončena hrubá stavba, což je milník, na který jsme se těšili. Teď začíná těžší stavební období, kdy se bude centrum vybavovat technologiemi,“ řekl LN Pavel Martásek, vědecký šéf střediska. To vzniká za 2,34 miliardy korun ve Vestci, na stavbu šlo 850 milionů a zbytek na zázemí včetně přístrojů.

Biocev je jedním ze šesti vědeckých „supercenter“, jichž se Česko dočká. A čekalo docela dlouho. „Dají se ještě předpokládat komplikace s vysoutěžením technologií, takže stavba bude ukončena asi 30. června. Potom budou následovat dva měsíce instalování, záběh... Oproti aktuálnímu harmonogramu je to zpoždění o tři měsíce, ale nedá se nic dělat – je to ve prospěch centra a jeho zdárného dokončení. V září by se měli vědci nastěhovat. Dotaci musíme dočerpávat do konce roku 2015,“ říká Václav Hořejší, ředitel Ústavu molekulární genetiky AV ČR, který je hlavním garantem projektu a příjemcem dotace.

Ministerstvo: Velmi vysoké riziko

Složitě přípravy, vyjednávání na ministerstvech či v Evropské komisi zpozdily projekt o dva roky. „Vestec neměl územní plán, takže jsme byli jedni z posledních v jednáních na ministerstvu školství. Přes půl roku se vedly debaty o redukci projektu, který jsme museli krátit asi o třicet procent. A schvalování v Bruselu trvalo místo dvou měsíců tři čtvrtě roku. Do toho přišel nový zákon o veřejných zakázkách, což vedlo k celkovému dvouletému zpoždění,“ vysvětlují vědci.

Analýza, kterou loni v červenci připravilo ministerstvo (a letos ji vzala na vědomí vláda), zařadila Biocev mezi šest nejohroženějších center v Česku ze 48 budovaných. „Jako problém se jeví poměrně značné předpokládané objemy mezinárodních grantů i smluvního výzkumu. Ty však nejsou doložitelné. Příjemce by musel vyvinout extrémní výkony, aby se dostal během dvou let na deklarovanou úroveň. Navíc zde více než u řady jiných příjemců vyvstává otázka, zda je příjemce schopen splýnout v jeden subjekt s centrem. Rizika jsou velmi vysoká,“ píše se ve studii, kterou mají LN k dispozici.

Profesor Hořejší takové závěry odmítá. „Opakovaně se ve sdělovacích prostředcích objevuje zařazení Biocevu mezi ‚rizikové pro-

Supercentrum. V závěru prázdnin byla ve Vestci dokončena hrubá stavba výzkumného centra. Nyní začíná montáž technologií.

FOTO BIOCEV

Vědci budou do nových laboratoří přicházet i se svými granty, takže by neměl nastat problém celkovou částku sehnat a složit

”

jektů‘. Ministerstvo skutečně takový seznam má. Ale předminulý týden jsme byli na ministerstvu a upozorňovali jsme, že se to v médiích špatně interpretuje, jako by se očekávaly problémy s udržitelností. Což není pravda,“ říká Hořejší.

V případě Biocevu podle něj spočívá určitá rizikovost jen v tom, že se posunuly termíny. „Hrozí tedy teoretické nebezpečí, že bychom dokončení projektu nemuseli do konce roku 2015 stihnout, neboť rezervu máme skutečně malou,“ dodává.

Zásadní články už vznikají

Podle Martáska, aktuálně nejcitovanějšího vědce Univerzity Karlovy, si roční provoz Biocevu vyžádá kolem 380 milionů korun včetně všeho: provozních nákladů i platů asi tří až čtyř set výzkumníků, kteří v něm budou bádát. Jejich počet se má postupně navyšovat.

Vzhledem k tomu, že do centra přejde celý Biotechnologický ústav (i s rozpočtem) nebo třeba pětina osazenstva Ústavu molekulární genetiky, se oba ředitelé nebojí, že by nebyl dostatek „institucionálních peněz“ jdoucích z Akademie věd a z nejsilnější české univerzity.

„Vědci budou do nových laboratoří přicházet i se svými granty, takže by neměl nastat problém celkovou částku sehnat a složit. Díky kvalitním týmům určitě dosáhneme i na další granty,“ míní badatelé.

Pracovníci už dnes publikují – s afiliací centra – ve špičkových žurnálech: jako nedávno o problematice střevních nádorů v Gastroenterology nebo Oncogene. V přípravě jsou i zásadní články pro Cell Metabolism či Nature Communications.

Vědci již více než rok pracují na pěti programech, jimiž jsou: funkční genomika, buněčná biologie a virologie, strukturální biologie, biomateriály a vývoj léčebných i diagnostických postupů.

„Programy běží velmi dobře. Hodně si slibujeme od výzkumu vzácných chorob; tam nás myslím čeká řada objevů. Farmaceutické firmy o to nemají zájem, poněvadž u těchto nemocí je třeba jen 50 až 2000 nemocných na celém světě, ale hlubokým poznáním metabolických drah budeme moci léčebně i patentově dobře zasáhnout,“ říká Martásek.

Výzkumníci chtějí do Vestce přilákat zahraniční vědce nebo Čechy vracející se z ciziny. To

měli na jaře v plánu u špičkového vědce Pavla Tomančáka, jenž působí v drážďanském Planckově institutu, ale již hotovou věc zhatilo ostudné zrušení programu ministerstvem – až ve finální fázi, jak

referovaly LN a pak i vlivný časopis Times Higher Education.

„Mohou přijít i vědci z jižní Evropy, ze Španělska, z Řecka, kde není situace dobrá. Pár už jich odtud také máme,“ říká Hořejší a do-

dává, že internacionalizace je pro rozvoj centra klíčová.

Tlak na mezinárodnost se bude týkat většiny nových center. Jak jejich rozpuk hodnotit? „Nemohu se ke všem vyjadřovat kvalifikovaně, ale obecně si myslím, že celá akce je výborná. Po dekádách je to první velká a skoková investice do vědy; v takovém rozsahu to bylo naposledy v 60. letech minulého století,“ říká Hořejší, jenž je poradcem Bohuslava Sobotky (ČSSD). O udržitelnosti center se prý premiér zajímá.

I kdyby třetina center nedokázala přežít...

„Když se podíváme do vyspělých zemí, tak tam se nové vědecké ústavy budují průběžně, výzkumné infrastruktury se rozvíjejí tak, že po pár letech některý výzkumný areál skoro ani nepoznáte. Tady se vznik nových výzkumných center někdy prezentuje tak, že je to něco rozmařilého, neobvyklého, nevídaného... Ne, není. Spíše jen doháníme mezeru a kompenzujeme něco, co tady léta chybělo,“ míní Hořejší.

Ale ví dobře i o rizicích. „Samozřejmě je možné, že se některá z těchto center neosvědčí, že se budou muset modifikovat. Možná, že některá ani nepřežijí... Ale nemyslím si, že to bude nějak masivní jev. Prakticky všechna nová velká centra mají podle mého názoru dobrou budoucnost,“ věří. A u těch menších? I kdyby to nedokázala třetina z nich, tak se podle Hořejšího nové budovy využijí jinak ku prospěchu společnosti.